

ROZVOJOVÁ STUDIA: CENTRA A PERIFERIE – SOC 711

Klára Jestřábová /učo 237 886/

Situace v zemích Třetího světa – celosvětový problém

Tématem mé práce je problematika zemí Třetího světa, které jsou také velmi často nazývány jako země rozvojové, i když v závěru zjistíme, že se jedná o pojem nepříliš přesný. Země Třetího světa se v současné době potýkají s velkým množstvím problémů, jejichž vyřešení je zatím ještě stále v nedohlednu. Pokusím se nejvýznamnější z těchto problémů popsat a zaměřím se také na jejich příčiny a možnosti řešení.

Země Třetího světa a příčiny jejich stavu

Převážnou většinu zemí Třetího světa tvoří oblasti Afriky, Asie a Jižní Ameriky, které byly v minulosti pod koloniální nadvládou, nebo podléhaly značnému vlivu evropských velmocí [Giddens, 1999]. Existuje ale jeden podstatnější společný rys – jedná se o státy, kde většina obyvatel žije v podmínkách extrémní chudoby, kdy lidé nemají zajištěny ani základní podmínky pro přežití. Nejenom, že se lidé v těchto zemích potýkají s hmotnou nouzí, ale potýkají se i s problémy, které si těžko někdo z obyvatel vyspělých zemí dovede představit. Takové samozřejmosti jakými jsou pro nás pitná voda, dostatek potravin, přístup ke zdravotní péči a lékům a ke vzdělání zkrátka pro obyvatele zemí Třetího světa samozřejmostmi nejsou.

Kde je ale příčina tohoto stavu? Především je to obrovská zadluženost. Značná část těchto dluhů pochází z dob dřívějších diktatur a vlád vojenských junt a do dnešních astronomických výší se dostaly kvůli prudkému nárůstu úrokových sazeb [www.rozvojovka.cz]. Pro představu státy subsaharské Afriky dluží přes 300 miliard dolarů, přestože každým rokem na splácení vydávají nemalé částky.

Za další příčinu lze považovat prudký populační růst, kdy zkrátka není možné zajistit prostředky pro takové množství obyvatel. V zemích Třetího světa je většina obyvatel odkázána na zemědělství. Lidé v těchto zemích se ale potýkají buď s obrovskými suchy, nebo naopak záplavami a v převážné většině se jedná o oblasti s minimem využitelné půdy.

Příčiny lze hledat ale také v minulosti. Bývalé koloniální mocnosti v těchto státech kdysi necitlivým způsobem vytyčily hranice a zavedly diskriminační politiky, čímž přispěly k ostrému etnickému roztržštění a proto velkou částí afrického kontinentu zmítají války a konflikty [Norberg, 2006].

Politiky těchto států navíc nejsou schopny efektivně rozdělovat rozvojovou pomoc, ve veřejné oblasti vládne chaos, korupce, úředníci nedbají svých pokynů, soudy jsou jen málokdy nestranné.

Výsledkem těchto všech příčin je, že téměř polovina lidstva žije za méně než dva dolary na den, více než miliarda postrádá přístup k pitné vodě a téměř osm set milionů nemá dostatek jídla, aby mohli vést normální život [www.rozvojovka.cz].

Životní podmínky v zemích Třetího světa

Máme žízeň – jdeme se napít, a to nejlépe balené vody, máme hlad – koupíme si, na co máme zrovna chuť, nebo jdeme do restaurace, jsme nemocní – jdeme k lékaři. Naprosto přirozené věci pro obyvatele vyspělých zemí, nad kterými většina z nich ani nepřemýšlí, považuje je za přirozené součásti každodenního života.

Pokud bychom se ale octli například v jižním Súdánu, tyto věci by pro nás byly vzácností. Lidé v takových oblastech trpí trvalým nedostatkem pitné vody a potravin. Mnozí nemají žádný trvalý příbytek kromě chatrčí z lepenky nebo kusů dřeva, většina nemá přívod pitné vody, kanalizaci ani elektřinu [Giddens, 1999]. Lékařská péče není většinou žádná, přičemž se jedná o oblasti s enormním výskytem nemocí, jakými jsou žlutá zimnice, malárie a především AIDS. Zdejší obyvatelé často vůbec ani netuší, jakým způsobem se tyto nemoci přenášejí a o prevenci nelze v tomto případě hovořit vůbec.

Lidé musí dále čelit nedostatečnému, nebo dokonce žádnému přístupu ke vzdělání a často diskutovaným problémem je nerovné postavení žen. Zákony ženě neumožňují, aby se rozvedla, aby vlastnila majetek či aby pracovala mimo svůj domov. Existují území, kde jsou ženy považovány za majetek mužů [Norberg, 2006]. V neposlední řadě je třeba zmínit práci dětí, které jsou nuceny pracovat, aby pomohly své rodině zajistit přežití, nebo aby si vydělaly na financování vlastního vzdělání.

Nejhorší na tom všem ale je, že podmínky v nejchudších zemích se v posledních letech spíše zhoršují, než zlepšují [Giddens, 1999]. Proto lze jen těžko země Třetího světa považovat za země rozvojové, když k žádnému výraznému zlepšování nedochází. Chudoba je dnes jedním z nejzávažnějších globálních problémů a je mu věnována pozornost ze strany vyspělých zemí světa i mezinárodních organizací.

Pomoc zemím Třetího světa

Obyvatelé zemí Třetího světa jsou z převážné části závislí na finanční a materiální pomoci ze zahraničí. Vyspělé státy světa tak každoročně odvádí nemalé částky na pomoc těm nejpotřebnějším. Přestože se za posledních třicet let v mnohých oblastech kvalita života zvýšila, miliony lidí jsou na světě stále odsouzeni k přežívání v mnohdy nepředstavitelných podmínkách [www.rozvojovka.cz].

Problémem je, že rozvojová pomoc ze zahraničí není vždy efektivně využívána. Ráda bych tento problém ilustrovala na příkladu, a to na situaci ve státě Zimbabwe, jenž patří k dlouholetému příjemci rozvojové pomoci. Pod vedením diktátora Roberta Mugabeho namísto přerozdělení a plného využití získaných prostředků místním obyvatelům došlo k omezování obchodu s okolním světem, navyšování vládních výdajů, rozsáhlé vyvlastňování majetku, potlačování základních svobod, byla zavedena regulace cen a lidé jen dále strádali. Během pouhých pěti let země přišla o více než třetinu svého bohatství a absolutní chudoba narostla o více než 10% [Norberg, 2006].

Mezinárodní společenství si v posledních letech vytyčily tzv. rozvojové cíle tisíciletí, kdy jedním z hlavních je snížení extrémní chudoby, nebo zastavení šíření HIV/AIDS. Cíle byly schváleny členskými státy OSN a dodnes jej ratifikovalo 191 zemí světa.

Kromě mezinárodních organizací, jenž soustavně pomáhají zvládat situace v těchto zemích, vznikají všude na světě i nejrůznější projekty snažící se upozornit na problémy, se kterými se lidé v zemích Třetího světa potýkají a také přispět ke zlepšení situace.

Takovými projekty jsou adopce na dálku, nebo postavme školu. Lidé, ale velmi často i celé školní třídy sponzorují vzdělání a základní péči dětem, jejichž rodina nemá finanční prostředky na to, aby jim zajistila vzdělání a často ani základní péči.

Doposud největším projektem byla zřejmě kampaň Live 8. Umělci z celého světa v průběhu konání summitu G8 pod vedením frontmana kapely U2 Bona se pokoušeli pomocí koncertů pořádaných v největších zemích celého světa poukázat na katastrofální podmínky, ve kterých lidé v nejchudších zemích žijí. Výsledkem bylo příslibení skupiny G8, že těmto zemím promine jejich dluhy, navýší rozvojovou pomoc a že otevrou své trhy produktům z rozvojového světa.

Jediným slibem, který byl dodržen, bylo smazání dluhů nejchudších zemí světa u mezinárodních organizací, přičemž se jednalo o padesát miliard dolarů. Díky smazání těchto dluhů mají všichni obyvatelé Zambie zdarma základní lékařskou péči, v Tanzánii se za prominuté peníze nakoupila potravinová pomoc pro lidi postižených suchem a v Ghaně se z nich platí budování silnic [www.rozvojovka.cz].

Je naprosto zřejmé, že země Třetího světa čeká ještě dlouhá cesta a úplné vymizení všech zmíněných problémů je prozatím v nedohlednu. Pouhé vytyčení rozvojových cílů tisíciletí situaci nevyřeší a ke zlepšení nebude potřeba jen rozvojové pomoci ze zahraničí, ale i důsledných liberálních a demokratických reforem.

Seznam použité literatury

Giddens, A.: *Sociologie*. Argo, Praha 1999.

Norbert, J.: *Globalizace*. Alfa Publishing, s.r.o., Praha 2006.

Nedvěd, Radek. *Mocnosti sliby chudým nedodržely*. Rozvojovka [online]. 2006, [vyšlo 2006-07-03; cit. 2007-06-20].

Dostupný z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/clanky.php?id=373>

Dvořáček, Jakub. *Pouhých padesát korun na den? Afričanům musí tato částka stačit*. Rozvojovka [online]. 2004, [vyšlo 2004-10-21; cit. 2007-06-20].

Dostupný z WWW: <http://www.rozvojovka.cz/clanky.php?id=164>